

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут мистецтв

«Шість мініатюр на українські народні теми»

Василя Барвінського

у виконавській підготовці

майбутнього вчителя музичного мистецтва

Методичні рекомендації

для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності

014 «Середня освіта (Музичне мистецтво)» та 025 «Музичне мистецтво»

Рівне-2023

Друкується за ухвалою кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 18 квітня 2023 р.) та навчально-методичної комісії Інституту мистецтв Рівненського державного гуманітарного університету

(протокол № 6 від 12 червня 2023 р.)

Укладач :

Яковенко Л. П., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ

Рецензенти:

Тарчинська Ю. Г. кандидат педагогічних наук, доцент кафедри гри на музичних інструментах Інституту мистецтв РДГУ

Радковська Л. М. кандидат педагогічних наук, викладач вищої категорії КЗ «Рівненська дитяча музична школа» № 2

«Шість мініатюр на українські народні теми» Василя Барвінського у виконавській підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва: Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво / Укладач Яковенко Л. П. Рівне : РДГУ, 2023. 44 с.

Методичні рекомендації укладено відповідно до навчальних робочих програм із дисциплін «Основний музичний інструмент (фортепіано)», «Фортепіано», «Додатковий музичний інструмент (фортепіано)» з метою вдосконалення виконавської підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва. У методичних рекомендаціях розглядаються виконавські, стильові та методичні аспекти роботи над циклом В. Барвінського «Шість мініатюр на українські народні теми». Запропоновані навчально-методичні матеріали сприятимуть популяризації творчості В. Барвінського і, зокрема, зазначеного циклу п'єс та допоможуть студентам в самостійному опрацюванні музичного матеріалу.

Орієнтовано на здобувачів вищої педагогічної освіти за напрямом підготовки 014 «Середня освіта. Музичне мистецтво», 025 «Музичне мистецтво» та викладачів музичних навчальних закладів.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Життєвий та творчий шлях композитора.....	8
2. Стильові особливості фортепіанної музики Василя Барвінського.....	11
3. Фортепіанна мініатюра у творчості Василя Барвінського.....	14
4. Виконавсько-педагогічний аналіз циклу «Шість мініатюр на українські народні теми» Василя Барвінського:.....	19
«Заколісна пісня».....	20
«Український танок».....	21
«Лірницька пісня».....	22
«Гумореска».....	22
«Думка».....	23
«Марш».....	24
5. Видатні піаністи-інтерпретатори фортепіанної музики Василя Барвінського	
Літературні джерела	26
Додатки	42

ВСТУП

В умовах сьогодення в музичній культурі України та в музичних навчальних закладах відбувається активне впровадження у виконавську практику несправедливо забутої спадщини українських митців, чия творчість радянською владою довгий час замовчувалася і залишалась забороненою. Згадаємо імена М. Леонтовича, В. Задерацького, С. Борткевича, В. Барвінського та ін. Лише після проголошення Незалежності України почалося відродження національної культури і мистецтва. З'явилися наукові праці та публікації, присвячені висвітленню різних аспектів творчості цих композиторів, влаштовувались на їхню пам'ять концерти, були опубліковані фортепіанні твори, започатковані іменні конкурси піаністів, основним завданням яких стало пропагування фортепіанної спадщини українських композиторів та залучення її високохудожніх мистецьких зразків до педагогічного репертуару музичних навчальних закладів.

Серед несправедливо заборонених композиторів на особливу увагу музикознавців і виконавців заслуговує Василь Барвінський. Цього року минає 135 років від дня народження та 60 років від дня смерті Василя Барвінського, одного з найвидатніших і найдраматичніших постатей української музичної культури ХХ ст., непересічної особистості, патріарха професійної композиторської і піаністичної школи, музикознавця, диригента, активного організатора музичного життя в Галичині. Постать корифея нашої музики вписана не лише до української історії, вона є невід'ємною складовою європейської культури.

Василь Барвінський був одним із перших західноукраїнських композиторів, хто вивів українську музику на світову арену, створивши високохудожні зразки фортепіанної та камерно-інструментальної музики, став автором першого Концерту для фортепіано з оркестром, перших фортепіанних Прелюдій, першого Фортепіанного Секстету, першої Сонати для віолончелі, першої Сонати для фортепіано в українській музиці ХХ ст.

Творчість Василя Барвінського розвивалась в епоху модернізму, яка об'єднала багато художніх напрямків: імпресіонізм, експресіонізм та ін. І в цьому стильовому поєднанні він зумів стати автором світових винаходів: кластеру (гра затисненим кулаком у жартівливому «Жаб'ячому вальсі» (1910) та варіабельної техніки (використання перемінних метрів у «Прелюдії методом Далькроза» (1915).

В. Барвінський – перший український композитор, чия музика звучала на телебаченні і в радіопередачах у Лондоні, Відні, Лейпцігу, Берліні, Стокгольмі, Туріні, Празі, Варшаві, Нью-Йорку, Кракові та інших містах. Його твори були видані за життя в Європі, Америці та Японії.

Твори Василя Барвінського виконували видатні українські та європейські піаністи – Нестор Нижанківський, Любка Колесса, Роман Савицький, Дар'я Гординська-Каранович, Галя Левицька, Марія Крушельницька, Олег Криштальський.

Відомо, що в одній з перших телепрограм Лондона 21 травня 1937 року транслювали двогодинний концерт із творів Василя Барвінського та Нестора Нижанківського у виконанні піаністки світової слави Любки Колесси.

Ще у 70-х роках минулого століття німецький органіст Міхаель Грілл переклав значну частину фортепіанних творів композитора для органу та записав платівки із фортепіанними творами, а «Небо і земля» у виконанні хору Мюнхенського радіо у 1998-му посіла почесне перше місце у конкурсі коляд в Європі.

В. Барвінський – засновник української фортепіанної педагогічної школи, творець педагогічного репертуару для фортепіано.

В. Барвінський майже тридцять років був директором провідного українського музичного ВНЗ – Вищого музичного інституту імені М. Лисенка (1915–1945), а після його ліквідації та поновлення роботи Львівської консерваторії – ректором закладу (до 1948).

«Колискова» В. Барвінського, яку Олександр Кошиць «оркестрував» для свого хору, поряд зі «Щедриком» Миколи Леонтовича була «хітом» Республіканської капели. Під враженням цього твору американський композитор Джордж Гершвін створив світовий джазовий шедевр «Summertime».

Людська доля композитора складна і трагічна, була в ній слава і триумф, довгі роки забуття. У 60-тирічному віці композитора звинуватили у державній зradі і протягом десяти років він разом із дружиною відбував заслання у мордовських концтаборах. Офіційна реабілітація Василя Барвінського відбулася через рік після його смерті, в 1964 році, стараннями Анатолія Кос-Анатольського та Стефанії Павлишин.

Після десятиліть років забуття його твори знову почали звучати у концертних залах, були видані твори, які вдалося частково відновити з пам'яті самому композиторові, а дещо віднайти з приватних архівів та в осередках діаспори. У Тернополі було започатковано проведення Відкритого конкурсу піаністів «На батьківщині Василя Барвінського», метою якого стала популяризація творчості видатного митця та виявлення і підтримка молодих талановитих музикантів-піаністів. Його ініціаторка, директорка Тернопільського музичного коледжу імені С. Крушельницької Лариса Римар, також ініціювала проєкт створення будинку-музею родини Барвінських. На її думку, це стане «фактом встановлення історичної справедливості та подяки всій родині Барвінських за неоціненний внесок у розвиток усього українського. Для себе я ставлю всіх представників родини Барвінських в один ряд із Тарасом Шевченком, Лесем Курбасом, Богданом Лепким, Соломією Крушельницькою, Миколою Лисенком, Василем Стусом, Мирославом Скориком та іншими унікальними українцями. А Василь Барвінський, один із представників родини, – це не тільки геніальний композитор, твори якого пронизані глибокою любов'ю до рідної землі, пісні та мови. Це – культурний та політичний флагман і феномен початку ХХ століття, на якого треба рівнятися сучасним політикам. Він вважав, що тільки

розвиваючи українську культуру, можна побудувати сильну Україну. Він мріяв, щоб українські композитори і виконавці стали поряд з європейськими, а українська музична культура зайняла гідне рівноправне місце серед інших культур».¹

Наукову царину Барвінськознавства презентують як дисертації, монографії, так і окремі публікації. Цінний внесок у висвітлення творчої спадщини Василя Барвінського зробили музикознавці: В. Витвицький, В. Грабовський, Н. Кашкадамова, М. Ластовецький, З. Лисько, С. Людкевич, Л. Назар-Шевчук, О. Німилович, Р. Савицький, С. Павлишин, О. Смоляк, Л. Філоненко, Н. Швець, З. Юзюк та багато інших.

Запропоновані методичні рекомендації є спробою привернути увагу студентів та викладачів навчальних закладів мистецького спрямування до композиторської творчості визначного українського композитора ХХ ст. В. Барвінського і, зокрема до його фортепіанної спадщини.

У методичних рекомендаціях розглядаються основні життєві віхи та творчі досягнення композитора, акцентується увага на його значущій ролі у контексті європейської музичної культури. Детально аналізуються стильові особливості, виконавські та методичні аспекти роботи над п'єсами з фортепіанного циклу «Шість мініатюр на українські народні теми». Також у роботі представлені творчі портрети визначних інтерпретаторів фортепіанної музики В. Барвінського минулого і сучасності, літературні та інформаційні джерела про композитора та його творчість.

¹Світлана Мичко Вулиця. Родина. Вічність: історія славного сімейства Барвінських з Тернополя. *Молода Українська бойова газета героїчної нації* Вип. 15. 16.10. 2019 р. URL : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/3519/196/138577/Україна>

1. Життєвий та творчий шлях композитора

Родина Барвінських належить до одного з найстаріших польсько-українських родів. Представники цього роду займали різні, але найчастіше, військові посади. Українська гілка роду від XVII ст. представлена переважно священиками. Найвизначніший з них, доктор теології і професор, папський прелат, архіпресвітер і генеральний вікарій львівської митрополичої капітули, член Галицьких крайових станів, консисторський радник, лицар залізної корони Мартин Барвінський (1784–1865) був ректором Львівського університету у 1837–1838 рр. У світських професіях важливе місце в процесі становлення української державності і культури зайняли сини о. Григорія Барвінського – Олександр, Володимир, Осип і син Олександра – Василь. Володимир заснував популярну українську газету «Діло», Олександр був вченим, політиком, громадським діячем. Мати композитора – Євгенія Барвінська – була піаністкою працювала акомпаніатором хору в Тернополі, відкрила самобутній талант Соломії Крушельницької, в майбутньому всесвітньо відомої співачки.

Василь Барвінський народився 20 лютого 1888 р. у Тернополі. Дитинство і юність Василя Барвінського пройшли у Львові. У домі Барвінських частими гостями були І. Франко, Л. Українка, М. Грушевський, М. Лисенко.

Музичну освіту майбутній композитор здобув спочатку у приватній школі К. Мікулі, а потім у відомого піаніста В. Курца в консерваторії Галицького музичного товариства. Після закінчення гімназії і студій в консерваторії вступив на юридичний факультет Львівського університету, але за порадою свого вчителя В. Курца вирушив до Праги, котра тоді вважалася однією з престижних художніх столиць Європи, і вступив на філософський факультет університету, який включав і музикознавче відділення, слухав лекції видатного чеського вченого-філософа З. Неєдли. Знання з композиції В. Барвінський здобув у відомого педагога і митця В. Новака, а фортепіано продовжував опановувати під керівництвом В. Курца.

Професійне становлення В. Барвінського відбувалося дуже багатогранно. Він пише справді зрілі і художньо довершені твори: фортепіанні опуси (Соната До-дієз мажор, цикл «Любов», п'ять прелюдій, «Українська сюїта», цикл «Канцона. Серенада. Імпровізація»; солоспіви на вірші Б. Лепкого «Вечером у хаті», «В лісі» та інші твори. У 1911 р. в Празі була виконана його «Українська рапсодія» та перша частина кантати «Українське весілля».

Роки навчання у чеській столиці були багатими на концертні виступи. В. Барвінський знайомив чеську публіку з фортепіанними композиціями українських авторів та показував деякі свої фортепіанні та оркестрові твори, солоспіви, співпрацював з хором «Глагол».

У 1915 р. В. Барвінський повертається до Львова і стає директором Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка, активно працює як піаніст, викладач, композитор. В 20-30-х рр. були написані твори: «Заповіт» для хору і соліста, солоспіви на слова І. Франка «Місяцю-князю», «Благословенна будь», «Псалом Давида», збірка фортепіанних обробок колядок і щедрівок, «Шість мініатюр на українські народні теми», а також фортепіанний концерт, над яким автор працював понад двадцять років і закінчив лише до свого 50-річчя. Першим виконавцем цього концерту був його учень Р. Савицький.

У 1938 році вся культурна громадськість Західної України урочисто відзначила 50-річний ювілей композитора. В залі Львівської консерваторії (сьогодні зал філармонії) відбулися концерти фортепіанної, вокальної та камерно-інструментальної музики за участю Р. Савицького, М. Сабат-Свірської та ін.

В. Барвінський виступає на сторінках газет і журналів, бере участь в дискусіях, лекціях-концертах. До сьогодні зберегла свою наукову цінність його історична праця «Огляд історії української музики». Разом з колегами-музикантами С. Людкевичем, Н. Нижанківським, М. Колесою, З. Лиськом, В. Барвінський засновує Спілку українських професійних музик (СУПРОМ) у 1934 р. та журнал «Українська музика».

У роки Другої світової війни В. Барвінському як директору Вищого музичного інституту доводилося докладати великих зусиль, щоб зберегти навчальний заклад.

У перші повоєнні роки В. Барвінський прилучився до відродження музичної культури краю. Проте з приходом радянської влади за свою послідовну національну позицію митець заплатив страшну ціну: його звинуватили у державній зраді. 20 лютого 1948-ого року В. Барвінський мав відзначити своє 60-річчя, та за кілька тижнів до цієї дати його арештували. Аби не знімати галасу, зробили це не у Львові, а у Києві, куди Барвінський виїхав у відрядження. За тиждень до 60-річчя композитора, 13 лютого 1948, у великому залі Львівської консерваторії зібрали увесь колектив закладу. Офіційно – на збори, звичайний підсумок роботи. Насправді ж це було інсценізоване судилище, на якому колеги В. Барвінського виходили на сцену і звинувачували його у шпигунстві і зраді батьківщини. Перед тим, як відправити у Мордовію, композитора змусили “підписати” дозвіл на знищення усіх своїх творів. Усі рукописи його творів спалили у дворі закладу, яким він керував понад 30 років (з 1915 по 1948 рр.).

Після повернення із заслання у 1958 році Барвінському не лише заборонили викладати, а навіть заходити у приміщення консерваторії. Його ім'я фактично залишалося викресленим із української музики догорбачовської перебудови.

До останніх днів життя Василь Барвінський відновлював по пам'яті свої твори. І помирав він із думкою, що безповоротно втрачена більшість написаних ним творів. Але у людей знайшлися рукописи, у вогні пропало тільки декілька унікальних опусів, інші вдалось розшукати за кордоном через колишніх учнів композитора, відомих піаністів і виконавців, які зберігали ноти як безцінну реліквію. Понад 40 років неможливо було знайти слідів Фортепіанного концерту і лише 1993 року рукопис віднайшовся в Аргентині.

9 червня 1963-го Василь Барвінський пішов із життя. Вічний спочинок

він знайшов у сімейному гробівці на Личаківському цвинтарі у Львові. Реабілітації він так і не дочекався – це сталося тільки в 1964 році. А писати про В. Барвінського та друкувати його твори стали лише з 1988-го року.

2. Стильові особливості фортепіанної музики Василя Барвінського

Про Василя Барвінського З. Лисько писав: «Перший повновартісний фортепіанний композитор у Галичині – це В. Барвінський. Його фортепіанна творчість оригінальна, наскрізь проникнута українськими народними елементами, а фортепіанна фактура Барвінського, що тісно в'яжеється з його неоромантичним композиційним стилем, належить до кращих зразків європейської літератури»².

Його музика неповторна, оригінальна. І навіть європейська школа не мала остаточного впливу на композитора, який шукав все нових шляхів у мистецтві. Композитор одним із перших відійшов від вокально-хорової музики і почав писати камерно-інструментальні твори, які водночас зберігали унікальний український мелос. Музикознавець Л. Кияновська підкреслює, що «він надавав перевагу лише тим новітнім тенденціям, які принципово не суперечили його романтичним уподобанням і природно з ними поєднувались, тобто розрахованих на суб'єктивне світосприйняття і на ідеали витонченої краси – імпресіонізму, символізму, частково неокласицизму (якщо мати на увазі під цією стильовою тенденцією не тільки модифікацію класицистичних норм, але також всіх давніших, що виникали до романтизму, до XIX ст., а найбільше барокових), неофольклоризму» [9, с. 232–233].

Усі музичні твори В. Барвінського позначені яскравими національними рисами, якнайтісніше пов'язані із українською народною піснею. З народних джерел впливають усі властивості музичної мови В. Барвінського – фактура, принципи розвитку.

Блискуче володіючи європейською технікою письма, він, як композитор,

²Лисько З. Українська новітня фортепіанна творчість. Діло. Львів: 1935. – С.40.

синтезував її на ґрунті українського фольклору, як виконавець – поєднував традиції європейського піанізму з особливостями індивідуальної манери виконання, а згодом і перше, і друге творчо розвивав і втілював у своїй педагогічній практиці. Все його життя було присвячено служінню українській музиці та рідній культурі, їх розвитку та утвердженню.

Чудовими якостями стилю композитора є мелодійність, наспівність кожної голосової лінії, поєднання підголоскової фактури з гомофонно-гармонічною. Гармонія у творах композитора завжди тональна, має виразне романтичне спрямування, поєднане з імпресіоністичним забарвленням. Загалом, фортепіанна музика Василя Барвінського тяжіє до тонкого нюансування, вимагає вишукано-м'якого, мелодійного і наспівного звучання інструменту, Про специфіку звуковидобування у фортепіанних творах В. Барвінського дуже влучно висловились одна з його учениць, піаністка Марія Юрїївна Крих-Угляр: «Музику Барвінського не можна виконувати так, як, скажімо, граємо Рахманінова – глибоким, як з надр землі, насиченим, а часами і масивним звуком... Бо природа його [В. Барвінського] звуковідчуття – зовсім інша: Барвінський чув фортеп'яно, його звучання по-імпресіоністичному тонко і м'яко, чуттєво і дуже наспівно. Він і сам був дуже чуттєвий» (з особистої бесіди з професором М. Крих-Угляр) [цит. за 18, с. 85].

Композитор подавав авторські ремарки дуже докладно, але був стриманим у вимогах, характерна риса ремарок Барвінського – обережність, делікатність висловлювання. Здебільшого він обумовлює перед ремаркою: *poco*, *pochettino*, *non tanto*, закликаючи до обережності у прийомах виконання, уникання грубощів чи перебільшень.

Ще однією особливістю музичної мови В. Барвінського є її колористичність, звукова барвистість, що досягається вмінням якнайповніше використовувати регістровий діапазон інструмента; цю барвистість посилює і різноплановість фактури, поєднання гармонічних елементів з поліфонічними.

Характерними прикметами музичної мови В. Барвінського є безпосередність, щирість висловлювання, ніжність і м'якість мелодії та гармонії, витончена майстерність форми та фактури поряд з опорою на українську народну пісню. Музикознавець С. Павлишин зазначає: «...істотною особливістю музичної мови Барвінського є колористичність, звукова барвистість, що досягається завдяки вмінню найповніше використати діапазон інструмента, а не тільки відтінки гармонії» [17, с. 83]. Водночас творам митця притаманні цілісність і завершеність структури, відточеність елементів форми, використання поліфонічних засобів музичного розгортання, імпресіоністична вишуканість фактури, ладотональна колористика, розробка фольклорного матеріалу та ін.

Найхарактернішою і водночас найсильнішою прикметою музичного таланту В. Барвінського є тонка й рафінована, але змістовна й виразна лінія гармонії, що сповнена вразливих нюансів, таємних ходів людської душі. Цей суто гармонічний стиль В. Барвінського якнайкраще реалізується в найбільш «гармонічному» і найменш «чуттєвому» інструменті, яким стало в новітній музиці фортепіано. Фортепіано стало головним і найкращим втілювачем усіх музичних задумів і настроїв композитора. Як зазначає дослідниця творчості композитора Н. Кашкадамова, «...образній сфері творів стилю модерн притаманне багатство відтінків почувань, їх витонченість, мінливість, часом примхливість. Серед засобів виразності – детальність та виразність мелодійного інтонування, гнучкість темпоритму та агогічних нюансів» [8, 32–33].

В. Барвінський належить до тих нечисленних визначних композиторів, які все життя залишалися вірними своїм ідеалам. Вже у ранній творчості (у фортепіанних прелюдях і тріо) В. Барвінський виявив яскраву індивідуальність, яку зберіг впродовж усього життя. Те, що він дав українській музиці, назавжди відводить йому головне місце й переломне значення.

Без мистецької спадщини Барвінського важко змалювати цілісну картину стану і здобутків музичної культури на Західній Україні. Український композитор А. Рудницький зазначав: «Значення Барвінського в історії розвитку української музики величезне не тільки тому, що він рішуче повернув західно-українську музику на новий шлях, не тільки з огляду на високу мистецьку вартість і якість його творів, з яких багато були першими того роду в нашій музичній літературі, але й з огляду на його безпосередній вплив на цілу генерацію західно-українських композиторів і піаністів, з яких майже всі колись були або безпосередніми учнями Барвінського, як Лисько, Рудницький, Колесса (усі три – по гармонії), Савицький, Каранович, Пюрко (усі троє – по фортепіяні) й інші, або з ним були в постійному особистому контакті, як товариші праці, чи приятелі, що теж не могло не відбитися на їх творчості чи діяльності» [1, с.166].

3. Фортепіанна мініатюра у творчості Василя Барвінського

Ані одна нотка в його композиціях не є зайва, а кожна нота – це окремий світ, якого Василь Барвінський не віддавав би за ніякі гори золота

Р. Савицький

В. Барвінський був одним із перших композиторів на Галичині, хто створив високохудожні зразки фортепіанної музики. Він був не тільки автором численних п'єс, циклів, сонати і концерту для фортепіано, але й сам виступав як визначний піаніст.

Фортепіанні твори займають велике місце у доробку композитора. Протягом тридцяти років (1908–1938) В. Барвінський написав багато фортепіанних композицій, серед них – цикли, що містять по декілька п'єс («Наше сонечко грає на фортепіані», збірки «Українські народні пісні», «Українські колядки та щедрівки» та ін.), три окремі мініатюри («Жаб'ячий вальс», «Прелюдія методом Ж. Далькроза» – ноти втрачені, «Листок до альбому»), Варіації на власну тему до-мінор (ноти втрачені, 1909–1910), Варіації на тему української народної колядки Сі бемоль-мажор(ноти

втрачені, 1917), Соната *Cis-dur*, Концерт для фортепіано з оркестром *фа мінор* (1917–1937).

У фортепіанній музиці особливо яскраво проступає багатогранний підхід до використання фольклору. Крім циклу «Любов» і деяких ранніх прелюдій, всім творам Барвінського притаманні яскраво виражені національні риси. Опора на народнопісенну основу є головною рисою його творчості. У 1930-ті роки він склав збірку «38 українських народних пісень для фортепіано». Тоді ж виникли фортепіанна збірка колядок і щедрівок та популярна збірка 20 дитячих п'єс.

Від початку творча діяльність В. Барвінського вирізнялась різноплановістю. Він був активним учасником – акомпаніатором і танцівником – пражської групи Ж. Далькроза – автора популярної у той час в Європі системи пластики і руху. Згодом митець дотепно використав її на національному ґрунті, створюючи п'єси для галицьких далькрозистів на основі лемківських народних танців «Кошичок», «Кивавий», «Метелиця». Такий підхід до використання і переосмислення лемківських та гуцульських мелодій відображає оригінальність творчого методу В. Барвінського.

Вже в перших творах В. Барвінського спостерігається схильність до музичного експерименту. У фортепіанній музиці прикладами цього є «Жаб'ячий вальс» (1910) та «Прелюдія методом Ж. Далькроза» (1913). Останній твір згорів у вогні, хоча й залишився детальний опис його техніки: це була спроба втілення у фортепіанній п'єсі системи «ритмічної гімнастики» за рахунок використання перемінної системи метрів, запозиченої з хореографічної композиції. В такому ж дусі було створено обробки українських пісень «Вийшли в поле косарі» та «Ой ходила дівчина».

«Жаб'ячий вальс» – це загалом одна з найранніших спроб застосування кластерової гри та сонористичних ефектів на фортепіано. Автор не ставився до задуму серйозно, це був легкий музичний жарт. Створена в складній тричастинній формі п'єса має «сонористичну» інтродукцію та завершення, де права рука грає затисненим кулаком виключно на чорних клавішах. У партії

лівої руки також суцільні кластерові співзвуччя. Однак у середній частині – самому вальсі – додаються ще звукозображальні ефекти у вигляді форшлагів і гліссандо. Ці новації були високо оцінені чеським музикантом О. Шіном, який визнав винахідником кластера та гри затисненим кулаком саме В. Барвінського.

У юні роки композитор захоплювався Ф. Шопеном, але під впливом свого вчителя В. Новака він здійснює поворот у бік до імпресіоністичної образності. Імпресіонізм прямо відчувається лише в його ранніх «Прелюдіях» і проявляється насамперед у витонченості перетворення української пісенності.

Першим опублікованим фортепіанним циклом В. Барвінського були «Прелюдії» (1908). Із восьми фортепіанних прелюдій, створених 20-річним композитором, було опубліковано п'ять. В. Барвінський згадував, що в процесі написання прелюдій В. Новак не раз підказував їхнє музичне наповнення чи зміст, наприклад, пропонував скомпонувати пасторальну, героїчну, хоральну чи технічну п'єсу. Найбільше сам автор цінував «пасторальну», Фа дієз-мажор, видану як № 2, мабуть тому, що її високо оцінив скупий на похвали В. Новак. Ця прелюдія є однією з трьох у циклі, позначених впливом імпресіонізму.

Водночас кристалізувалися й характерні індивідуальні ознаки почерку В. Барвінського: комплекс засобів, що включає пізньоромантичні стильові елементи, імпресіоністичну колористичність та український тип мелодики і спосіб розвитку. До цього сплаву, що становить єдине ціле, композитор додає витончене використання гармонічної мінливості, що теж стає важливим засобом розвитку. В сполученні з чіткістю, виваженістю й відточеністю форми такий стиль фортепіанних мініатюр українського митця, на думку ряду музикознавців, надзвичайно близький до манери французького композитора Г. Форе.

Цикл «Пісня. Серенада. Імпровізація» був завершений в 1911 році. Він відкриває період зрілої творчості В. Барвінського з усіма ознаками його

індивідуального почерку і, насамперед, нерозривного зв'язку з українською народною музикою. Названий твір виник вже після створення фортепіанних варіацій та сонати. Варіації сам автор не випускав у світ, вважаючи їх недостатньо вдалим. Більш переконливою виявилася Соната, в якій композитор експериментує з циклічною структурою, завершуючи твір варіаціями з фугою. Створення циклів і надалі лишилося характерним для творчої манери В. Барвінського.

Наступний з них – «Любов» – виник у 1914– 1915 роках у Празі. Це один з останніх творів композитора, де немає безпосереднього зв'язку з народною пісенністю (I ч. «Самота – туга любові»; II ч. «Серенада»; III ч. «Біль – бій, перемога любові»). Безпосередньо після циклу «Любов» у тому ж 1915 році написано «Українську сюїту» в чотирьох частинах. Вона базується на оригінальних народних темах, на що вказує сам композитор: I ч. Прелюдія – на тему української пісні «Та нема гірш нікому»; II ч. Скерцо – на тему народної пісні «Ой ішов я вулицею раз-враз»; III ч. Пісня закоханої дівчини – на тему народної пісні «Ой не світи, місяченьку» і IV ч. Фінал. Варіації і fuga – на тему «За світ встали козаченьки».

Наступним фортепіанним твором були Варіації Сі-бемоль мажор на тему української колядки «Ой дивне народження» зі збірки в гармонізації К. Стеценка. Однак цей твір, що створювався в 1917 році, не був завершений. Лірична п'єса «Листок до альбому» була присвячена вчителю В. Барвінського В. Новаку з нагоди його 60-річчя в 1930 році.

Фортепіанна творчість для дітей В. Барвінського є особливою сторінкою музичної культури Галичини початку XX століття. Як В. Косенко у Східній Україні, так В. Барвінський у Західній Україні є основоположником національної фортепіанної музики для дітей. Він надзвичайно відповідально розпочав роботу над створенням фортепіанного педагогічного репертуару, саме у його доробку жанр фортепіанної музики для дітей отримав належний професійний композиторський та педагогічний рівень.

Сучасні музикознавці-дослідники творчості В. Барвінського наголошують: «Як композитор він мусить сприйматись лише в нерозривній єдності із його педагогічними, концертно-виконавчими, а також суспільно-громадськими дослідженнями, крім того, як постійно практикуючий піаніст і педагог, В. Барвінський немовби спробував свої творчі задуми насамперед в фортепіанних мініатюрах та програмних циклах, котрі служили для нього своєрідною творчою лабораторією» [10, с.191].

Усвідомлюючи нестачу вітчизняного педагогічного репертуару, особливо з рисами національної ментальності, В.Барвінський створив чотири збірки, які в основному написані на основі українського фольклору і призначені для дітей різного віку: «Шість мініатюр на українські народні теми» (1925 р.), «Українські народні пісні для фортепіано» (для дітей середнього віку (1929 р.), а також 2 цикли, що вийшли друком у 1935 р. – «Колядки та щедрівки» (для старших учнів) та «Наше сонечко грає на фортепіані» (для маленьких початківців). Створюючи ці збірки на народнопісенній основі, автор ставив перед собою завдання залучати якомога більше дітей до джерел народної музики та навчати їх музичному сприйманню із найбільш раннього віку.

У середині 1930-х рр. композитор написав, мабуть, найціннішу свою педагогічну збірку «Наше сонечко грає на фортеп'яні», котру присвятив дочці своїх друзів Марічці Пшеничці. В збірку увійшли 20 дитячих п'єс для фортепіано на українські народні мелодії для учнів молодших класів: «1. Бузьо (Лелека). 2.Обжинкова пісня. 3.Коломийка. 4.Горобчик. 5.Думка. 6.Вийди, вийди, сонечко. 7.Коляда. 8.Зозуленька (Щедрівка). 9.Їде, їде Зельман (Гагілка). 10.Зайчик. 11.Котик (Колискова). 12.Комарик. 13.Телятко. 14.Дощик. 15.Жучок. 16.Півники молотять. 17.Мишечка й ведмідь. 18.Пісня про Довбуша. 19.Гей у Львові (Історична). 20.Сорока-ворона».

П'єси були гарно видані для дитячого сприйняття – з ілюстраціями, як перші книжки до читання, як букварі. Композитор писав: «Метою цієї збірки було зв'язати українську дитину вже у початках її фортепіанних студій з

українською мелодикою і піснею, намагаючись різноманітністю гармонії, голосоведінням і не так вже дешевою чи простою фортепіанною фактурою піднести чи виробити смак дитини, кормленої у початках науки різними школами гри на фортепіано, вроді Баєра та ін., із закостенілим і стереотипним примітивізмом початкового музичного матеріалу або чужими психіці нашої дитини, часто теж доволі дешевим змістом, творами для дітей чужих авторів» [цит. за 14, с. 12].

У збірці «Наше сонечко грає на фортеп'яні» використано близькі дітям найцікавіші й водночас найпопулярніші народні пісні. Проста фактура допомагає конкретно розкрити кожен образ та впливає з характеру даної мелодії. П'єси, що входять у дану збірку, не тільки спираються на відомі народні пісні, а й показують дітям їх найхарактерніші жанри, як колискова, марш, щедрівка, гагілка, історична пісня. В цих п'єсах багато звукозображальності, що взагалі мало характерно для В. Барвінського. Прийоми наслідування й ілюстративності знайдено тут дуже вдало, вони близькі дитячому сприйняттю і розумінню.

4. Виконавсько-педагогічний аналіз циклу «Шість мініатюр на українські народні теми» Василя Барвінського

Цикл «Шість мініатюр на українські народні теми» (1920), до якого входять: «Заколисна пісня», «Український танок», «Лірницька пісня», «Гумореска», «Думка», «Марш» не лише поповнив виконавський та педагогічний репертуар, а й сприяв поширенню української музики в світі. Надрукувати збірник у Львові В. Барвінський не зміг, тому надіслав його до віденського «Універсального видавництва», де і був надрукований разом з циклом «Любов» у 1925 році.

«Його «Шість мініатюр на українські теми» набрали такої популярності, що 1000 примірників розійшлися всього за 4 місяці!!! по Європі, що було у 1925 році явищем нечуваним. Б. Барток високо оцінив ці та інші композиції В. Барвінського. Відтоді почався «тріумфальний хід

«Мініатюр», розносячи славу нашого земляка по цілому світі, так що був «Український танок» надрукований аж у Японії – накладня Накамури (знайшов ці ноти київський антиквар Салтиков після 1931 р. – рік видання). Японці поруч з Вагнером, Грігом, Дебюссі, Бізе, Шубертом, Бартоком, Бузоні, Шопеном і Скрябіним умістили Барвінського» – непогане товариство для нашого композитора! Так, «Мініатюри на українські теми» звучали Європою, чому свідченням є переклади для різних інструментів та складів, і навіть – для духового оркестру».³

Цей скромний за задумом цикл виконувався у радіопередачах у Відні, Берліні, Стокгольмі, Туріні, Лейпцігу, Празі та інших містах Європи. Вперше «Мініатюри» виконав сам автор на концерті 5 жовтня 1920 року у Львові разом з фортепіанним циклом «Любов», весною 1926 року Л. Колесса виконала у Львові три п'єси з цього циклу – «Заколисну пісню», «Український танок» і «Думку». «Мініатюри на українські народні теми» прозвучали у камерному концерті в Малому залі музичного товариства ім. М. Лисенка 6 лютого 1937 року у Львові. Виконавцями були учні камерного класу професора Вищого музичного інституту віолончеліста П. Пшенички, котрий і зробив переклад циклу В. Барвінського для камерного оркестру [21, с. 36].

Музика цих мініатюр побудована на українських народних піснях, вона буде зрозумілою не лише українському слухачеві та виконавцеві – вона торкнеться серця кожного, хто її почує.

№1 «Заколисна пісня»

«Заколисна пісня» побудована на темі колискової пісні «Ой ходить сон». Виразна лірична мелодія помірно розгортається як імпровізація завдяки розвинутим підголоскам та змінній метриці (чергування чотиридольного і шестидольного тактів). Особливістю виконання п'єси є майстерне відтворення м'якої безупинної мелодії. Враховуючи специфіку фортепіанного звуку, це складне завдання – необхідно правильно сформулювати мелодичну лінію, початок і кінець фрази.

Працюючи над твором, слід добиватися наповненого звучання м'яким legato мелодії і підголосків. Особливої уваги потребує друга частина твору (такти 15–22), де мелодія викладена між двома руками, у супроводі

³Назар-Шевчук Л.Й. Статуси першості Василя Барвінського: світові винаходи та національні пописи. URL. : <http://mus.art.co.ua/ctatusy-pershosti-vasylya-barvinskoho-svitovi-vynahody-ta-natsionalni-popysy/> шістнадцятих. Форма твору двочастинна зі вступом і завершенням, прозора фактура, виразний виклад музичної думки. Авторські вимоги до виконання: «Не спішити – спокійно грати. Перегру-вступ відділити від самої пісні, під кінець чим раз звільнювати. Гарним глибоким звуком. М'яко, виразисто. В мелодії видвигати горішній тон, а не грати звуково однаковими терцієвими інтервалами. Перегривка – піаніссімо. Сам колисковий мотив – піано, але виразисто. Кінець четвертої лінійки, де мелодія у лівій руці – більш виразисто від інших голосів. Формальні границі між поодинокими фразами або реченнями більш увидатнити. Більш відділяти поодинокі фрази, щоб не було все в однім темпі. Робити більше агогічних поглиблень в кантилені» [7, с. 320].

№2 «Український танок»

Танцювальна мініатюра побудована на пісенно-танцювальних мелодіях, які є репрезентативними для українського фольклору та сприйнятливими для широких кіл виконавців. Український танець – це народний або сценічний український танець, який побутує у своєму природному середовищі і має певні традиційні для даної місцевості рухи, ритми, костюми тощо. Основна тема граціозна, легка, стрімка, з характерними акцентами. Крайні частини поєднують гомофонно-гармонічний виклад з поліфонічним. Прозора фактура, швидкий темп (*Allegretto ben ritmico*), акценти, короткі мотиви розгортання мелодичної лінії змальовують запальний український танець. П'єса написана в простій тричастинній формі із закінченням. Основне завдання при роботі над крайніми частинами твору – домогтися єдиної фрази з коротких мотивів (1-8,

9-16 такти), структурної метричної пульсації, збереження всіх штрихів, акцентів при швидкому темпі. Дуже важливо відпрацювати партію лівої руки (легкі стрибки з акцентами і рівну ходу вісімок при збереженні необхідних штрихів).

У третій частині – варіаційно ускладнений виклад першої частини – мелодія збагачена форшлагами і стрімким рухом шістнадцятих, що ставить перед виконавцем нові вимоги (такти 25-39).

Середня частина – пісня (*Roso più sostenuto*) невелика за обсягом (всього вісім тактів), написана в поліфонічному викладі і більш стримана у русі. Виконується глибоким звуком, у верхньому голосі необхідно підкреслити мелодію і прослухати супровід (такти 17-24).

Працюючи над п'єсою, бажано між частинами більше робити агогічних відхилень. Закінчення побудоване на переливах гармонії, на нюансі *piano*, хоч і підкреслюється басовий нисхідний рух з ремаркою композитора *roso a roso perdendosi, eggierissimo*, аж до *piano*.

№3 «Лірницька пісня»

Ця мініатюра базується на думових речитаціях з характерними для цього жанру ладовими зворотами, розспівністю, імпровізаційністю та бандурним звуконаслідуванням. Народний характер особливо відчувається в темі, де автор використав лірницькі мотиви. Музика п'єси розгортається імпровізаційно. Вільні речитації з розвиненою орнаментикою та супроводом акордів– арпеджіато, варіантний розвиток мелодії, зміна метроритму, агогічні відхилення, темп *rubato*, інтервал квінта в басовому голосі, який імітує звучання народного інструменту, імпровізаційна тема, типова для епічного жанру (середній пласт) і сама мелодія (верхній голос) створюють образ лірника. Композитор використовує оркестрові можливості фортепіано – розширює його регістровий діапазон, динамічні градації, посилює мелодичну лінію акордами. Від виконавця вимагається детальна робота над звуком, тембровим забарвленням кожного музичного пласта, педаллю, вільним виразним ритмом.

№4 «Гумореска»

«Гумореска» В. Барвінського продовжує традиції європейської фортепіанної літератури, втілені в таких творах, як «Гуморески» Р. Шумана, який започаткував цей жанр, Е. Гріга, А. Дворжака. До написання гуморесок зверталися і українські композитори В. Барабашов, С. Людкевич, М. Сільванський, І. Шамо та ін.

Мініатюра В. Барвінського – це п'єса танцювального характеру, забарвлена в м'які ліричні тони, побудована на інтонаціях жартівливої української пісні «Добрий вечір, дівчино». Скерцозність у творі досягається комплексом відповідних засобів: жартівливими перегуками мотивів, що перекидаються з регістра в регістр, «несподіваними» синкопами, різноманітними штрихами, яскраво вираженим моторним рухом. Дводольний метр гуморески сприяє частішому акцентуванню і стрімкості руху.

Твір має характерний для народних пісень куплетно-варіаційний розвиток. Варіантність мелодики, ладова перемінність (чергування IV і VI ступенів), швидкий темп (*Vivace ma non troppo allegro*), легке *staccato*, дзвінка тональність ре мажор змальовують народний жартівливий дівочий образ.

Мініатюра викладена у складній тричастинній репризній формі (АВaАСab): крайні частини – ліричний жартівливий танець, а середня частина – пісня, де В. Барвінський використав власну мелодію (40-50 такти). Це єдиний випадок в циклі. Пісня більш стримана, наспівна, поліфонічно викладена, з гармонічними переливами. Особливу увагу варто звернути на 51-62 такти середньої частини, де композитор використав прийом імітаційної поліфонії: Важливо виразно виконати мелодію верхнього голосу, повітряно-легко рух шістнадцятих, який би не заважав темі і м'яко, але виразно партію лівої руки. І все це на нюансі *pianissimo* з авторською ремаркою *zeffiroso*.

У цьому творі широко використовуються каденційні пасажі, елементи розробковості, агогічні відхилення від темпу, швидкий темп, широкий діапазон регістрів. «Кредо Барвінського у технічній проблематиці було – проспівати, причому не лише при фразуванні й артикуляції технічних

(пальцевих) елементів, але й у звучанні верхніх голосів в акордах, октавах, і басах» [12, с.53]. Багата гармонія, тональні зіставлення епізодів, поєднання гомофонно-гармонічного і поліфонічного викладу, динамічні й темброві контрасти створюють цікавий у своїй мінливості образ.

№5 «Думка»

Жанр думи у художньому побуті українського народу набув значного поширення і це призвело до його інтенсивної трансформації у фортепіанній літературі. Нам відомі чудові зразки цього жанру; «Думки-шумки» М. Завадського, Друга рапсодія «Думка-шумка» М. Лисенка. В. Барвінський також звернувся до думи, але у формі мініатюри. Багатоголосий склад фактури п'єси близький до викладу народно-хорового співу і спрямований на досягнення співучості фортепіано. Важливо при виконанні «Думки» досягти ясної диференціації всіх мелодичних ліній з рельєфним виділенням основної теми.

П'єса написана у складній тричастинній формі в темпі *Andante* (*molto sostenuto*). Характерним для твору є мішаний склад фактури, тональні зіставлення епізодів, зміна метру. Збагачення мелодії підголосками, гармонічними звуками походить з пісенних традицій народного мистецтва. Два інтонаційно-фактурні епізоди поділяють п'єсу на неоднакові за розміром періоди.

Особливістю виконання цієї мініатюри є, окрім наспівного глибокого *legato*, імпровізаційність, живий гнучкий ритм, володіння великою шкалою динамічних відтінків і тембровим забарвленням кожного голосу, вміле використання педалі, вміння поєднати окремі мотиви в єдину фразу.

№6 «Марш»

Героїчний марш, на якому побудований твір, є варіантом відомого стрілецького маршу «Гей, там на горі, Січ іде». Близько ста років тому на хвилі піднесення народної самосвідомості, в період боротьби українців за утвердження своєї державності на західноукраїнських землях, виникла ця маршова пісня, що стала однією з найпопулярніших в Галичині й на Буковині

(слова і музику написав К. Трильовський (1864-1939) – поет, громадсько-культурний діяч). Це триумфальний урочистий марш, з характерним вольовим інтонаційним контуром мелодики, чітко визначеним ритмом, з тенденцією до синхронізації в квадратній метриці, помірно швидким рухом. Особливістю твору є контраст фактурних малюнків, артикуляційних штрихів.

Тричастинна форма п'єси в поєднанні з поступовим динамічним наростанням, гармонічними змінами, спалахами пунктирних ритмоформул, містить важливі ознаки проростання вольових настроїв. Нагромадження енергії виливається в заключному урочистому Festivo проведенням теми *ben ritmico e marcato* октавно-акордовим викладом (такти 77-93).

Цікавим у марші є використання динаміки і агогіки. На початку твору композитор відтворює наближення січових стрільців – тема проходить від *piano* через *crescendo* до *forte* з авторською ремаркою *pochettino pesante*. Кінець твору передає відхід стрільців, завмирання звуків супроводу, пунктирний ритм якого переходить у *piano leggero* без сповільнення (*non rallentando*) нисхідним рухом через малу, велику октави до «до» контроктави з постійним послабленням звучання (*scemando*) аж до *pianissimo*. Виконання цього завдання вимагає постійного контролю звукового результату своїх дій і вміння знаходити раціональну організацію піаністичного апарату. Важливе значення в п'єсі мають паузи, які продовжують музичну думку і вимагають дослуховування. Фактура крайніх частин твору гомофонно-гармонічна з тісним зв'язком між мелодією і гармонією.

Контрастом до крайніх частин є пісенна середня – м'яка ніжна мелодія (*dolce, delicatamente*) варіантно викладена, з перемінним розміром (чотиридольним, дводольним, п'ятидольним), змінною гармонією і тональностями, значними агогічними відхиленнями, поліфонічною фактурою. Середня частина вимагає наспівного, виразного, м'якого звуковедення в мелодії, продуманого фразування (такти 32-60), агогіки.

Барвінський використовує оркестральність фортепіано, розширює його регістровий діапазон, динамічні градації, в розробкових епізодах користується виконавською імпровізацією.

Яскравість, емоційна насиченість музичного матеріалу, майстерність та винахідливість його розвитку, глибоке розуміння природи фортепіано і його можливостей дозволили В. Барвінському написати твори, що стали окрасою фортепіанного репертуару і заклали основи музичної педагогічної освіти на Західній Україні. «Шість мініатюр на українські народні теми» Василя Барвінського у виконавській практиці не лише збагатили педагогічний репертуар, а й сприяли поширенню української народної і професійної музики.

4. Видатні піаністи–інтерпретатори фортепіанної музики

Василя Барвінського

Фортепіанна музика Василя Барвінського була найбільш популярною у першій половині XX сторіччя серед західноукраїнських піаністів. Її грали українські й польські піаністи Львова, вона постійно звучала в концертах, її берегли й плекали як рядові виконавці, так і педагоги з учнями, видатні концертанти.

Однією з яскравих представниць львівської школи піаністів була **Галя Левицька** (1901–1949), у виконавському стилі якої знайшли продовження новаторські принципи піаністичної системи Ф. Бузоні. Закінчила Віденську академію музики та виконавського мистецтва (клас фортепіано Г. Лялевича). У 1920–1922 роках проходила концертний курс за методом Е. Зауера у професора П. Вайнгартена. 1926–1939 рр. працювала викладачем Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові і паралельно директоркою Стрийської філії цього інституту (1926–1932 рр). 1931–1932 рр. удосконалювалася на 3-річних курсах вищої майстерності у професора Е. Петрі. Володіла 8-ма іноземними мовами. Разом з чоловіком активно долучилася до роботи Західно-українського мистецького об'єднання

(ЗУМО), що взяло на себе справу поширення маловідомих творів М. Колесси, П. Козицького, Л. Ревуцького, З. Лиська та першої галицької жінки-композиторки С. Туркевич-Лукіянович.

Поширення української музики було важливою сферою діяльності Г. Левицької. Вона однією з перших стала грати цілі концертні програми з української фортепіанної музики. У сезоні 1936–1937 рр. вона провела тематичний цикл з п'яти концертів, твори яких охоплювали музику різних стилів. Піаністка грала твори М. Лисенка, В. Барвінського, Н. Нижанківського, М. Колесси, Б. Лятошинського, Л. Ревуцького та ін. Здійснила близько двадцяти прем'єр великих творів українських композиторів. Виконавське мистецтво піаністки було спрямована на інтелектуальне осягнення концепції музичного твору.

Галя Левицька публікувала праці з питань музикознавства, оприлюднила кілька рецензій та теоретичних робіт (незавершеним залишився рукопис «Основні принципи педалізації»), а також книжку «Микола Лисенко: біографія у 15-ти новелах».

Після приєднання західноукраїнських земель до УРСР працювала професором Львівської державної консерваторії. Виступала в ефірі Львівського радіо. Стала першим директором (1939–1941) новоствореної Консерваторійної музичної школи (теперішня Львівська середня спеціалізована музична школа-інтернат імені Соломії Крушельницької).

Як педагог, Галина Левицька виховала цілу плеяду непересічних піаністів, серед яких: Марта Кравців-Барабаш, Олег Криштальський, Оксана Кузьмович-Шпот, Євгенія Комарницька, Володимир Самохвалов, Наталія Корсун, Юрій Новодворський.

Роман Савицький (1907–1960) – український піаніст, педагог і музичний критик, засновник українського музичного інституту в Америці. Навчався у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові (клас фортепіано В. Барвінського) та «Школі майстрів» при Празькій консерваторії в класі В. Курца (1932). Концертував у Галичині,

Києві, Німеччині, США. Виступав на радіо, співпрацював з колективом «Боян Дрогобицький». Викладав фортепіано у Вищому музичному інституті імені М. Лисенка у Львові та в його стрийській і самбірській філіях. Був музичним редактором Львівського радіо (1941–1944), налагодив постійні трансляції української музики у передачах Львівського радіо 1930-х рр., багато грав сам. Систематично публікував музично-критичні замітки у львівській пресі 1930-х рр. Був секретарем Союзу українських професійних музик (СУПром) у Львові.

Після Другої світової війни виїхав зі Львова, а від 1949 р. мешкав у США. Заснував і очолив музичну школу в Берхтесгадені (Німеччина, 1946–1949) У 1950-х рр. став співзасновником і директором Українського музичного інституту в США. Робив фортепіанні обробки народних мелодій для молоді, писав статті, рецензії, склав «Український фортепіанний альбом для дітей» (Нью-Йорк, 1977) та написав методичний посібник «Основні засади фортепіанної педагогіки» (Львів, 1994).

Савицький-піаніст мав у концертному репертуарі видатні твори фортепіанної класики, але найбільше відзначився як пропагандист української музики. Виконував твори М. Лисенка, Н. Нижанківського, М. Колесси,

З. Лиська, Б. Кудрика, Л. Ревуцького та В. Косенка. Найбільше любив музику В. Барвінського, 1938 року виконав вперше монографічну програму з його творів. Р. Савицький також був першим виконавцем фортепіанного концерту В. Барвінського – загравав його у березні 1939 року в концертній залі «Атлантик» (нині — Національний академічний український драматичний театр ім. М. Заньковецької) на Шевченківському вечорі з нагоди 125-ї річниці народження поета (диригував М. Колесса). Роман Савицький мав багатьох учнів у Львові, в Берхтесгадені та в США. Серед кращих учнів Р. Савицького – Олег Криштальський, Вірко Балей, Юрій Олійник, Юліана Осінчук.

Дар'я Гординська-Каранович (1908–1999) – українська піаністка, педагог, музичний і громадський діяч. Навчалася у Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові (клас Василя Барвінського) та у Віденській музичній Академії у класі професора Пауля Вайнгартена. У 1930-1945 рр. активно концертувала в Австрії, Німеччині, Чехословаччині, Польщі. У її концертну програму входили твори українських композиторів – В. Барвінського, М. Колесси, В. Косенка, С. Людкевича, Н. Нижанківського.

З 1952 року мешкала у США, викладала фортепіано в Українському музичному інституті Америки, у 1968-70, 1983-1999 рр. була його президентом. Після переїзду до США зосередила головну увагу на поширенні української музики – грала твори В. Барвінського, М. Колесси, С. Людкевича, Б. Лятошинського, Н. Нижанківського, Л. Ревуцького, І. Соневицького. В 1963 році здійснила спеціальне концертне турне містами США на вшанування пам'яті свого вчителя Василя Барвінського.

Змогла 1990 року приїхати до Львова; виступила з концертом у Львівській консерваторії, провела майстер-класи зі студентами.

Виконавській манері піаністки була притаманна легка, елегантна гра з виразною інтонацією та внутрішньою теплотою. У 1985 року записала в Канаді на грамплатівку твори В. Барвінського, М. Лисенка, Л. Ревуцького, Н. Нижанківського. 2002 року видано компакт-диск із записами піаністки.

Значуще місце серед визначних українських піаністів посідає *Любка Колесса* (1902–1997). Вона походила з української сім'ї з великими музичними традиціями. Її дядько, Філарет Колесса, був відомим етномузикологом, а двоюрідний брат, Микола Колесса, – видатним композитором і диригентом. Батько піаністки, науковець, професор Олександр Колесса, у 1904 р. був обраний послом до Австрійського парламенту і переїхав з сім'єю до Відня.

Любка Колесса у 1918 р. закінчила Віденську академію музики і виконавського мистецтва у Луї Терна, здобувши нагороду Безендорфера. А в 1920 р. закінчила «школу майстрів» при тій же Академії під

керівництвом Еміля Зауера і була відзначена Австрійською державною премією. Від 1920 р. систематично концертувала у Європі. У 1929—1930 рр. вдосконалювалася у Ежена д'Альбера. На початку 1930-х рр. Колесса давала близько 150 концертів на рік. У 1937 р. переїхала до Англії. На піку її концертної кар'єри у 1940 р. переселилася з Англії до Канади. Продовжувала виступати до 1954 року.

У Канаді Колесса почала викладати фортепіано. Від 1942 р. завідувала фортепіанним відділом Королівської консерваторії в Торонто, у 1955—1966 рр. викладала в Музичній школі імені Венсана д'Енді у Монреалі, у 1960—1971 рр. — в Університеті Мак Гілла, а також в Українському музичному інституті у Нью-Йорку (1959—1960) та в Консерваторії провінції Квебек. З класу Колесси вийшли концертуючі піаністи української діаспори — Роман Рудницький, Люба та Іреней Жук.

Вже в 1920-х роках Любка Колесса своїми концертами в Австрії, Швейцарії, Італії, Іспанії, Чехії, Румунії, Фінляндії швидко здобула славу. Вона виступала з найкращими оркестрами і диригентами Європи. Найбільший успіх мала в Німеччині, де об'їздила більш як 70 міст та майже щороку грала у найкращих залах Берліна. Від 1925 р. Любка Колесса регулярно приїжджала з концертами до Львова. А в 1929 році здійснила тріумфальну гастрольну поїздку тодішньою радянською Україною. Вона виступала у Києві, Харкові та Одесі й на вимогу слухачів замість запланованих восьми дала 20 концертів. Музикознавці писали, що її гра нагадує музичну стихію в найтендітніших її проявах, їй властиві простота, безпосередність, щирість, поетичність.

До репертуару Любки Колесси входили 38 концертів для фортепіано з оркестром та численні сольні твори світової класики. Її улюбленим автором був Ф. Шопен, з творів якого давала монографічні концерти. Виконувала музику українських композиторів — В. Барвінського, С. Борткевича,

М. Лисенка, С. Людкевича, Н. Нижанківського. У 1928–1929 рр. було зроблено перші звукозаписи гри піаністки на роликах Вельте-Міньон, серед них – варіації на українську тему Н. Нижанківського.

В травні 1937 року Любка Колесса виступила в одній з перших передач англійського телебачення, де заграла твори українських композиторів. У 1938 році з великим успіхом здійснила концертне турне Латинською Америкою. Протягом 1940-х рр. виступала в Канаді та США.

У часи, коли ще не було самостійної української держави, Любка Колесса була першою і єдиною піаністкою, яка скрізь у світі фігурувала як представниця України. Це засвідчують численні рецензії (близько 700), що публікувалися в різних країнах. Відзначали, що особлива «мелодійність гри Любки Колесси має коріння в слов'янському і, спеціально, українському походженні артистки. Українці ж бо всюди відомі своїми піснями. Відгомін цих пісень чується з-під швидких і навдивовижу рухливих пальців піаністки, про технічні якості якої, гладкий плавний звук, енергійний і виразний удар, можна говорити тільки добре».

Мистецтво Л. Колесси збереглося у звукозаписах фірм «Ultraphon» (Німеччина), «His Master's Voice» (Англія), «Elektrola» (Німеччина) та «Concert Hall Society» (США). У 2000 році звукозаписи піаністки було перевидано фірмою «DOREMI» комплектом трьох компакт-дисків у серії «Legendary Treasures».

Одним з популяризаторів музики В. Барвінського був київський піаніст, композитор, педагог, представник відомого роду татарського походження **Григорій Беклемішев** (1881–1935). Закінчив Московську консерваторію (клас В. Сафонова), навчався у Ф. Бузоні в Берліні. З 1913 р. – професор Київської консерваторії, 1923–1934 – Музично-драматичного інституту імені Лисенка. Виконував твори В. Барвінського, Б. Лятошинського, В. Золотарьова та ін. Автор п'єс, етюдів, прелюдій, фортепіанних транскрипцій, а також навчальних програм, методичних

розробок, посібників. Серед учнів – Євген Слівак, Матвій Гозенпуд, Абрам Луфер, Григорій Курковський.

Олег Криштальський (1930–2010) – піаніст, педагог, музично-громадський діяч, професор, народний артист України, лауреат міжнародних конкурсів. Навчався у музичній школі при Львівській консерваторії у Р. Савицького, Л. Мюнцера, В. Барвінського, у Львівській консерваторії від 1947 р. у класі В. Барвінського, Г. Левицької, Л. Уманської, у 1952–1956 рр. в аспірантурі Московської консерваторії (клас проф. С. Фейнберга). Від 1956 р. працював на кафедрі спец. фортепіано, вів клас з фаху. Більш ніж півстоліття викладав і завідував кафедрою фортепіано у Львівській консерваторії.

О. Криштальський – лауреат I премії Всеукраїнського конкурсу піаністів (1958) і II премії та срібної медалі Міжнародного конкурсу піаністів (1958, Москва). Впродовж багатьох років проводив велику концертну діяльність. В його виконавському доробку численні сольні концерти, виступи з симфонічним оркестром та у складі різних камерних ансамблів. Грав з провідними вітчизняними та зарубіжними диригентами. Концертував у всіх культурних центрах колишнього СРСР та за кордоном (Німеччина, Чехословаччина, Польща). В його виконанні звучали твори зарубіжної класики і музика українських композиторів – Баха, Бетховена, Моцарта, Шопена, Ліста, Брамса, Чайковського, Рахманінова, Лисенка, Ревуцького, Косенка, Людкевича, Барвінського, Колесси, Кос-Анатольського, Дремлюги, Вимера. Він перший виконавець і редактор фортепіанних концертів А. Кос-Анатольського (№2), О. Тактакішвілі (№2) та М. Дремлюги, Сонати В. Барвінського (в Україні). У 1993 р. здійснив українську прем'єру Сонати Василя Барвінського, яка була втрачена і віднайдена.

Виданий компакт-диск “Олег Криштальський. Краще...” (LMC CD АТУАВА 21-2001). У педагогічній і концертній діяльності поєднав особливості фортепіанної методики і виконавських принципів львівської і

московської фортепіанних шкіл. Як піаніст академічного стилю Олег Криштальський надавав перевагу логіці та технічній досконалості виконання.

Марія Крушельницька (1934) – піаністка і педагог, професор Львівської музичної академії, народна артистка України. Навчалася у Г. Нейгауза в Московській консерваторії. У 1962 р. стала лауреатом Республіканського конкурсу піаністів-виконавців ім. Лисенка. З сольними концертами виступала в Києві та багатьох містах України, а також у країнах Західної Європи й Америки. У її репертуарі твори зарубіжної та вітчизняної класики. Виступала також з симфонічними оркестрами Києва, Львова, (під орудою диригентів М. Колесси, Ю. Луціва, С. Турчака та інших).

Виконавський стиль М. Крушельницької відзначається масштабністю, драматизмом, романтичністю, емоційністю та експресивністю, інтонаційною виразністю і щирістю, багатством і різнобарв'ям звукової палітри.

В 70-ті рр. вперше в історії музикознавства вона створила серію монографій з фортепіанної музики українських композиторів: Л. Ревуцького, В. Косенка, С. Людкевича, М. Колесси, Н. Нижанківського, В. Барвінського, М. Лисенка, А. Кос-Анатольського. У середині 1960-х р. записала цикли «П'ять прелюдій» і «Мініатюри на українські народні теми» В. Барвінського до фондів Республіканського радіо в Києві. У 1995 році Марія Крушельницька заграла нововіднайдений Концерт для фортепіано з оркестром Василя Барвінського у Львові, Києві, Тернополі й Івано-Франківську.

Українська фортепіанна музика займала вагомe місце у виконавській діяльності **Аріадни (Ради) Лисенко** (1921-2021), української піаністки, заслуженої артистки України, професора кафедри фортепіано Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського, онуки видатного українського композитора Миколи Лисенка.

Рада Лисенко 1947 року закінчила Київську державну консерваторію (клас професора Абрама Луфера). У 1947–1950 роках проходила стажування в Москві, навчаючись в аспірантурі у класі професора Генріха Нейгауза,

одночасно працювала на Московському радіо у відділі української музики, була солісткою Московської філармонії. Після повернення до Києва стала артисткою Київської філармонії (1950–1955), від 1950 року викладала у Київській консерваторії та музичній десятирічці. Виконувала твори українських композиторів, популяризуючи музику XIX–XX ст.

Уперше виконала низку творів вітчизняних композиторів для фортепіано з оркестром, зокрема «Концертні варіації» С. Людкевича, «Партизанські картини», Поему-концерт, «Симфонічні танці» А. Штогаренка. Виступала із симфонічними оркестрами під керівництвом Ф. Глуценка,

Г. Карапетяна, М. Колесси, Н. Рахліна, К. Симеонова, С. Турчака та ін. Концертувала містами України, Росії, країнами Балтії, а також Польщею, Словаччиною, Німеччиною. Протягом всієї творчої діяльності співпрацювала з музичною редакцією Держтелерадіо України. Має багато записаних творів у фонді радіо, а також має записи на грамплатівках.

Серед піаністів молодшого покоління, які репрезентують українську музику в Україні та за її межами – **Оксана Рапіта, Ігор Рябов, Віоліна Петриченко, Яромир Боженко, Леся Лемех, Роксоляна Підчеха** та ін.

Оксана Рапіта (1964) – Народна артистка України, професор кафедри спеціального фортепіано Львівської державної консерваторії ім. М. Лисенка. Народилася у Тернополі. Навчалася у Тернопільському музичному училищі ім. С. Крушельницької (клас Л. П. Корній), Львівській державній консерваторії ім. М. Лисенка (кл. Л. Ю. Крих), аспірантурі при Московському музично-педагогічному інституті ім. Гнєсіних (А. Александров). Лауреат Республіканського конкурсу піаністів ім. М. Лисенка (1984), Міжнародного конкурсу камерних ансамблів «Золота осінь» (1993, м. Хмельницький), дипломант міжнародного конкурсу піаністів ім. Паломі О'Ши (1990, Іспанія). Лауреат VI Міжнародного фестивалю майстрів мистецтв ім. С. Ріхтера (2005, м. Житомир), VII Міжнародного фестивалю ім. П. Чайковського та Н. Ф. фон Мекк (2009, м. Вінниця).

Інтенсивно концертує в Україні та за її межами (Польща, Швейцарія, Бельгія, Німеччина, Австрія, Росія, Казахстан, Киргизстан). Володіє значним репертуаром від музики бароко до сучасності. Здійснила понад 20 прем'єр української та світової музики, брала участь у записах CD з музикою українських композиторів (С. Людкевич, В. Барвінський, І. Соневицький, М. Скорик, Ю. Ланюк, В. Камінський, Ю. Олійник, О. Козаренко). Співпрацює з різними симфонічними оркестрами України, Польщі, Швейцарії, Росії.

О. Рапіта є учасником багатьох міжнародних музичних фестивалів, зокрема: «Контрасти», «Віртуози», «Київ Музик Фест», «Київські прем'єри», «2 дні і 2 ночі», «Барви музики XX ст.», ім. Стравінського (Україна), «Дні музики краківських композиторів», «Варшавські музичні зустрічі», фестиваль сучасної музики ім. В. Лютославського в м. Люблін (Польща), «MENHIR» (Швейцарія), Фестиваль музики Ф. Шуберта (Швейцарія-Німеччина та ін.

Визначною особливістю її концертних програм є пропаганда української фортепіанної музики, як нової, так і несправедливо забутої. В її репертуарі фортепіанні концерти С. Людкевича, В. Барвінського, А. Нікодемівича, Ю. Коффлера, Б. Фільц, В. Камінського та М. Скорика. Багато концертних програм було здійснено у співпраці з Національним оркестром України «Київські солісти» під керівництвом Б. Которовича та Львівським камерним оркестром «Академія» (керівники М. Скорик, І.Пилатюк). З 2019 втілює проєкт «Галицький контекст», де представляє українську фортепіанну музику XX-XXI ст.

Вихованці класу Рапіти О. М. здобули понад 70 перемог на Всеукраїнських та Міжнародних фортепіанних конкурсах. Викладає на майстеркласах в Україні та за кордоном.

Активно пропагує музику українських композиторів *Ігор Рябов* (1985) –український піаніст і педагог, нащадок відомої мистецької родини, педагог, науковець, лауреат міжнародних конкурсів, кандидат мистецтвознавства, доцент Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського, онук

піаніста Ігоря Михайловича Рябова. У 1993–2004 роках навчався у Київській середній спеціальній музичній школі ім. М. В. Лисенка (нині КДМЛ ім. М. В. Лисенка) У 2009 році з відзнакою закінчив Національну музичну академію України ім. П. І. Чайковського (викладач – Сергій Рябов).

У 2017 році захистив дисертацію на тему «Виконавський тип як феномен фортепіанної культури на межі XX та XXI століть (на матеріалі Міжнародного конкурсу молодих піаністів пам'яті В. Горовиця)» та отримав науковий ступінь кандидата мистецтвознавства.

З 2007 р. викладає у Київській середній спеціалізованій музичній школі ім. М. В. Лисенка (нині Київський державний музичний ліцей ім. М. В. Лисенка) (з 2017 року викладач-методист). З 2014 р. І. Рябов почав працювати у Національній музичній академії України імені Петра Чайковського (з 2021 року доцент).

Гастролює як соліст в Україні, Росії, Болгарії, Греції, Німеччині та США з концертними програмами з творів композиторів різних епох та музичних напрямків. У 2015 році на лейблі «Vox Coelestis» вийшов перший сольний диск Ігоря Рябова із записом творів І. С. Баха – Ф. Ліста, Й. С. Баха – О. Зілоті, С. Рахманінова та О. Скребіна (Веймар, Німеччина). З 2020 по 2022 роки Ігор Рябов підготував та виконав цикл концертів до 250-річчя з дня народження Л. ван Бетховена. До циклу увійшли усі 32 сонати композитора.

У 2022 рр. відбувся тур концертів українськими містами «Титани українського фортепіанного мистецтва (В. Барвінський, В. Косенко)».

У 2023 р відбувся концерт «Бій. Біль. Перемога кохання», присвячений 135-річчю від дня народження Василя Барвінського.

Ігор Рябов проводить майстер-класи, лекційні заняття та концерти-лекції в рамках курсів підвищення кваліфікації викладачів фортепіано шкіл естетичного виховання та фахових музичних коледжів . У 2021 році Ігор Рябов започаткував YouTube-проект «Виконавська майстерність піаніста», своєрідний методичний медіапосібник з питань фортепіанного виконавства.

Віоліна Петриченко (1984) – українка, яка працює зараз у Німеччині. Навчалася на двох факультетах (теоретичному і фортепіанному) Запорізького музичного училища. Після закінчення Національної музичної академії України імені П. Чайковського вчилася у Веймарській вищій школі музики, в Кельнській вищій школі музики та в Університеті мистецтв в Ессені. За свої академічні та художні досягнення отримала нагороду *DAAD (Deutscher Akademischer Austauschdienst)*, премію *Folkwang University of the Arts* у категорії «Музика», спеціальну премію «Росаріо Марчіано» та інші відзнаки.

Перебуваючи в Німеччині, почала знайомити німців з музикою українських композиторів. Віоліна Петриченко записала альбом «Українські настрої» з композиціями українських класиків ХХ століття, що вийшов у Німеччині у 2015 році. До її альбому увійшли композиції українських композиторів ХХ століття: Левка Ревуцького, Віктора Косенка, Миколи Колесси, Ігоря та Юрія Шамо. Свої виступи на концертах Віоліна Петриченко супроводжувала розповідями про виконувані твори та про композиторів, які їх створили.

У 2016 році музикантка організувала фестиваль української класичної музики у німецькому місті Мюнстері. У 2017 році записала компакт-диск, присвячений фортепіанній музиці Василя Барвінського «Мовчазний голос Василя Барвінського». До програми увійшли два з найбільших фортепіанних творів Василя Барвінського – «Любов» і «Українська сюїта», а також 8 прелюдій. У 2017 році у Дюссельдорфі, Львові, Мюнхені та Берліні відбулися концерти-презентації компакт-диску. Віоліна Петриченко часто виступає з концертами в Україні та Європі і вважає важливим знайомити міжнародну аудиторію з творами українських композиторів

Піаніст **Яромир Боженко**, львів'янин за походженням, який уже давно мешкає та викладає у німецькому місті Ессен, активно популяризує українську музику в Європі. «Українська музика нічим не поступається європейській, а її насиченість народною мелодикою найбільш співочої нації у світі робить її самобутньою і нестандартною», – каже Я. Боженко.

Леся Лемех (1988), лауреат міжнародних та всеукраїнських конкурсів. У 1997 вступила до Львівської середньої спеціальної музичної школи-інтернату ім. Соломії Крушельницької у клас Олега Гереги. З 2006 навчалася у Львівській національній музичній академії імені М. Лисенка у класі професора Лідії Крих. У 2014 році закінчила аспірантуру ЛНМА у класі професора Лідії Крих та Ірини Чернової. Лауреат Всеукраїнського конкурсу піаністів, присвяченого 100-річчю від дня народження В. Косенка (1996), дипломант Міжнародного конкурсу «Мистецтво ХХІ століття» (Київ-Ворзель, 2003), дипломант Всеукраїнського конкурсу піаністів (Львів, 2008), лауреат Міжнародного конкурсу піаністів імені Фридеріка Шопена (Львів, 2010). Учасниця XXIV фестивалю «Віртуози». Виступала у супроводі камерного оркестру «Леополіс» та симфонічного оркестру Львівської національної філармонії.

Роксоляна Підчеха, українська піаністка, лауреат всеукраїнських конкурсів. Після закінчення Львівської середньої спеціалізованої музичної школи імені С. Крушельницької (клас викладачки Амбарцумян Л. С.) вступила до Львівської національної музичної академії ім. М. В. Лисенка, де навчалась в класі М. Драгана. Зараз навчається в аспірантурі ЛНУ ім. І. Франка, де займається дослідженням інтерпретації української музики ХХ ст.

Роксоляна є лауреаткою всеукраїнських конкурсів, зокрема – І премії конкурсу «Пам'яті Василя Барвінського» (2013). Володарка премії М. Крушельницької «За краще виконання творів В. Барвінського» (2013), «За краще виконання творів В. Косенка» (2015), ІІ премії І Всеукраїнського інструментального конкурсу «PROart» (Хмельницький, 2016). Учасниця «ЛюдкевичФесту». У її виконавському репертуарі твори Н. Нижанківського, В. Барвінського, М. Колесси, М. Скорика, В. Косенка.

Літературні джерела:

1. Антін Рудницький. Українська музика, історично-критичний огляд. Мюнхен : Дніпрова хвиля. 1963. 407 с.
2. Барвінський в контексті європейської музичної культури: статті та матеріали / ТДПУ ім. В. Гнатюка. Тернопіль : Астон, 2003. 190 с.
3. В. Барвінський – майстер звукових акварелей і полотен [Текст] : (до 130-річчя видатного українського композитора Василя Барвінського). *Наука і суспільство*, 2018. № 1/2. С. 54–55.
4. В. Барвінський. Шість мініатюр на українські народні теми [Ноти]. Українська фортепіанна музика. Педагогічний репертуар для дітей та юнацтва Упорядники Т.М. Завадська, О.С. Козачук. Київ : Музична Україна, 2006. С.87-106.
5. Звучить музика Василя Барвінського: [про виконання та запис творів композитора; вихід компакт-диска у виконанні В. Петриченко]. *Українська музична газет*, 2018. № 1 (січ.-берез.). С. 11.

6. Карась Г. В. Збереження і популяризація творчої спадщини Василя Барвінського митцями українського зарубіжжя. *Прикарпатський вісник НТШ. Слово*, 2009. № 2(6). С.222–235.
7. Кашкадамова Н. Василь Барвінський як фортепіанний педагог. *Записки Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Том ССХХVI. Праці музикознавчої комісії*. Львів, 1993. С. 312–321.
8. Кашкадамова Н. Риси сецесії у виконавському шарі фортеп'янного твору. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії. Зб. наук. праць*. Вип. 10. голов. ред. Г. Скрипник. НАНУ, ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. – Київ, 2010. – С. 29–33.
9. Кияновська Л. Галицька музична культура ХІХ–ХХ ст. Чернівці : Книги ХХІ, 2007. 424 с.
10. Кияновська Л. О. Сильова еволюція галицької музичної культури ХІХ – ХХ ст.: монографія. Тернопіль : Астон, 2000. 420 с.
11. Кияновська Л. Українська музична культура : навч. посіб. 4-те вид. Львів : 1993. С. 312–321.
12. Криштальський О. Спогади про видатних львівських піаністів. Бібліографія українознавства. Львів, 1994. Вип. 2. С. 53.
13. Ластовецький М., Ластовецька-Соланська З., Соланський С. Рецепція творчості Василя Барвінського у музичному житті Дрогобича. *Молодь і ринок* №11–12 (197–198), 2021. С. 74–78.
14. Лесик Д., Біркова Є. Василь Барвінський: «Дитяча фортепіанна музика». Методичні рекомендації педагогам-піаністам. Івано-Франківськ, 1996. 47 с.
15. Мазепа Л. Трагічна доля митця. *Музика*, 1988. №5. С.24–26.
16. Назар Л. Й. Сильові виміри творчості Василя Барвінського: автореф. дис... канд. мистецтвознавства: 17.00.03 Львів, 2007. 19 с.
17. Павлишин С. Василь Барвінський. Київ : Музична Україна, 1990. 88 с.
18. Посікіра-Омельчук Н. Живописно-кolorистичні елемент фортепіанного

стилю Василя Барвінського. *Українська музика*, 2019. № 3–4 (33–34). С. 78–87.

19.Савицький-мол. Р. Василь Барвінський. Вибрані матеріали про життя і творчість. Кренфорд : США, 2000. 319 с.

20.Смоляк О. Твори Василя Барвінського в концертних програмах виконавців-сучасників. *Василь Барвінський і українська музична культура*. Святкова академія присвячена 110-річчю від дня народження Василя Барвінського. 16 березня 1998 р.: статті та матеріали. Упоряд. Олег Смоляк. Тернопіль, 1998. С. 41–47.

21. Стельмахук С. Українська музика немислима без імені Барвінського. *У світі звуків і слова*. Львів, 2009. С. 49–55.

22. Тихонюк Б. Концертно-освітня діяльність Василя Барвінського за оцінкою львівської преси 20-х років. *Українське музикознавство*. Київ : Музична Україна, 1990. Вип. 25. С. 79–86.

23. Швець Н. Пізній період творчості Василя Барвінського. *В. Барвінський в контексті європейської музичної культури: статті та матеріали*. Тернопіль : Астон, 2003. С. 153–159.

24.Фільц Б. Василь Барвінський та його внесок у національно-музичне мистецтво [Текст]: (до 130-річчя від дня народження композитора). *Студії мистецтвознавчі*, 2018. № 3. С. 62–72.

25. Юзюк, З. І. Фортепіанна музика для дітей у творчості В. Барвінського, Н. Нижанківського та М. Скорика (до ювілеїв композиторів). *Наукові записки ТНПУ ім. В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*, 2013. № 2. С. 107–115.

Додатки

Аудіозаписи фортепіанних композицій Василя Барвінського

Марія Крушельницька

Прелюдія 1. URL.: <https://www.youtube.com/watch?v=eAXsUnnDah8>

Прелюдія 2. URL.: <https://youtu.be/3rjDiNnFm7Y>

Прелюдія.3. URL.: https://youtu.be/THpV6EeA_vU

Прелюдія 4. URL.: https://youtu.be/plr3ww_heCw

Прелюдія 5. URL.: <https://www.youtube.com/watch?v=keorpN3doqw>

Гумореска. URL.: <https://youtu.be/QxCtV8f5yTQ>

Думка. URL.: https://www.youtube.com/watch?v=_YFBLUIu7to

Оксана Рапіга. Концерт фа мінор для фортепіано з оркестром.

URL.: <https://www.youtube.com/watch?v=lfK2XfTcgxE>

Віоліна Петриченко

Концерт фа мінор для фортепіано з оркестром.

URL.: https://www.youtube.com/watch?v=k0OvG19v_ic

Прелюд Соль мажор. URL.: <https://youtu.be/T4tFKmqj6jU>

“Ой не світи місяченьку” з Української сюїти.

URL.: <https://youtu.be/x45-d14VYnY>

Пісня. URL. : https://youtu.be/4JOH_Erd3Hs

Ірина Кліменко.

Колискова. URL. : https://youtu.be/SPW_kQWJDY8

Леся Лемех. Любов.

URL. : <https://www.youtube.com/watch?v=baPgaggDqM4c>

Звучить рояль Барвінського **Андрій Макаревич** виконує «Думку»

В. Барвінського. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=t6gXdGM1t8w>

Роксоляна Підчеха. Фортепіанний цикл «Любов».

URL. : https://www.youtube.com/watch?v=Iae_7TLUKec

Концерт «Овація» до 120-річчя з дня народження В. Барвінського

URL. : <https://youtu.be/PB-TaLGyPVs>

URL. : <https://youtu.be/-croLRxxtNc>

Відеозаписи про життя та творчість Василя Барвінського

Відроджений з попелу.

URL. : <https://www.youtube.com/watch?v=rNAwvvVExr0>

Музика з попелу і вогню.

URL. : <https://www.youtube.com/watch?v=TAI1m76Qy8o>

Акорди. Арешт Барвінського.

URL.: <https://youtu.be/ToQbqhk8UJI>

Василь Барвінський. Трагедія митця.

URL. : <https://www.youtube.com/watch?v=BbjTVd2DbgE>

Відомі львів'яни. URL. : <https://www.youtube.com/watch?v=AV-epglmQEQ>

Зроблено в Україні. Як Василь Барвінський відновив свій музичний

спадок. URL. : <https://youtu.be/PfKIZ0ruXiY>

Музичні історії на радіо Культура. Композитор без нот. Програма Катрі

Гончарук. URL. : <http://schedule.nrcu.gov.ua/schedule/play-archive.html...>

Навчально-методичне видання

Яковенко Лариса Петрівна

«Шість мініатюр на українські народні теми»

Василя Барвінського

у виконавській підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва

Підп. до др. 22.06. 2023 р.

Формат 60x84 ¹/₁₆.

Папір офісн.

Друк цифр.

Гарнітура Times.

Ум. др. арк. 2

Обл. вид. арк.

Тираж 100 пр.

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
м. Рівне, вул. С. Бандери, 12